

JUAN GORRITIK ARAITZ BAILARA GAITZAT HARTUTA ERAKUSKETA JARRI DU DONOSTIAN

Egur meta aldarearen erdian

Aralarko gailurreriaren babesean dagoen Aritz bailarako bizimodua jasotzen du Gorritik San Telmo museoan jarri duen erakusketak. «Hautzaroaren oroimina» ekarri nahi izan du museora; basoko bizitza hirira; ahitzen ari zen bizikera baten mundu ikuspegia elizara.

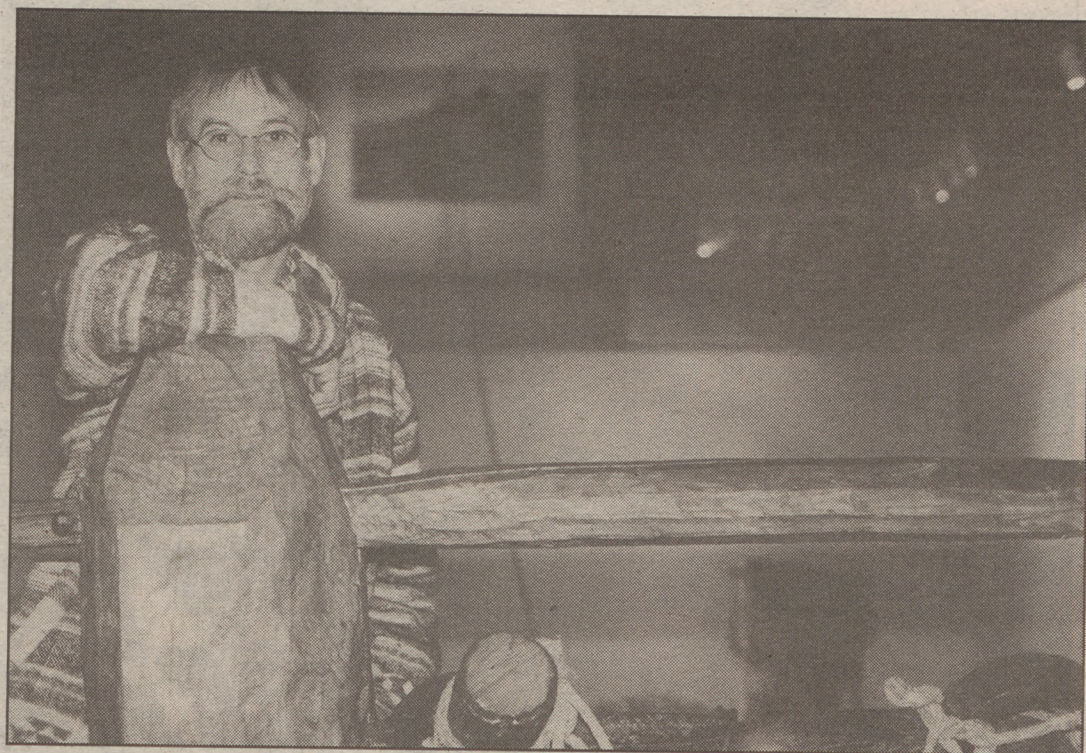
Lorea Agirre / Donostia

SAN TELMO abadetxeko elizan, aldarearen erdian, hiru metro luzeko egur meta paratu du Gaintzako Mistoenea baserriko Mistok. Hiru tonatik gora egur pilatu du ohiko oilategiaren gainean, alabaren laguntzarekin. Oilategian semeak harrapatu duen baserriko oilar zuria sartu du Gorritik. Itzalpeko aldarearen aurrez aurre abar artean mende erdi gertuko zuhaitz enbor erraldoiak daude, orain hirurehun urte Iruñeko espetxean gosez akabatu zituzten sorginen omezez. Tartean, laurhun urte zahar diren langak, bailarako baserrien lekuko.

Ateak, leihoak, antzadilak —karga eskegitzeko egurrezko gakoak—, iruteko lan tresnak, zizeluak —biltzen den mahaia duen eserleku luzea—, gari kutxak, sehaskak, oheak, baxerak, baserriak eraikitzeako astazaldiak, gailurrak, tximelak eta enbor tailatuak. Zaharrak gehienak, kasik iraganean etorkizun bano gehiago bizi den bizimodu baten isla. Argazkiak ere ugari dira zaharrak eta berriak, Aritzko —Arribe, Azkarate, Intza, Atallu, Gaintza eta Uztegi herrietako— herritarrek eta etxeak. Aralar beti atzean, Malloak gailurreria. San Telmoko elizan ikusteaz gain, usaindu ere egiten da basoa, sentitu.

Gorritik bere lanerako erabili ohi dituen lan tresna tradizionalak lerroz lerro txukun jarri ditu, erakusketak erdi didaktiko, erdi magiko honetan. Erakusketaren muinean dira objektu horiek guztiak; bertaratu baino lehen zuhaitz enborren sailkapena dago, museo botaniko bat bailitzan; zur bakoitzaren azala eta mamia, euskarazko izena eta zientifikoa, eta galduko ez badira noiz moztu behar direnko ilargialdia. Ondorengo aretoan Aralar inguruko herrixketan, nola Gipuzkoan hala Nafarroan, goi larre malkartsuetatik belarra baserriko mandiora zuzenean eraisteko erabiltzen den txirrika —burdinazko polea— paratu du, belar lehor fardo eta guzti.

Sigfrido Köchek bultzatu asmoa gauzatu da. Aritz Zatiak dira, erakusketaren izenak dioten legez, 1.300 metro karratu betetzen dutenak. Mundu biribil bat Gorritik den artisau-artistaren —bereiz badaitezke bi terminoak— galbahetik iragazia. «Hori da nik kanpoan ikusi eta ikusten dudana. Nire lanbidea pentsamenduari forma ematea da, herri baten sentimendu, bizi-indar eta gogoari forma ematea. Aritz da hemen ageri dena, bertako herri artea, baina arte hori euskal arte herrikoi bera da. Artista herria da eta hortik ikasi dut niki». Gorritik herriak mendez

Gorritik Aritz Zatiak erakusketak otsailaren 25era arte izango da ikusgai Donostiako San Telmon. EDURNE KOCH

mende egin duen artea ekarri du. «Orain zortzi urte gogoan dut nola Sigfrido Köchek esaten zidan hau guztia hirira ekarri eta erakutsi behar nuela. Lotsa ematen zidan orduan, 'nola jarriko dut meta bat edo ataka bat museo batean?' esaten nuen, horretarako aurrez pixka bat ere behar dela pentsatuz. Baina gauditu dut lotsa eta hemen dago, eta gainera egur meta aldarearen erdian jarri dut. Ikusgarria da niretzat jaten edo beroa emateko dena eskultura eginda estimatzea, museoan paratua ikustea». Erakusketan ikusgai dauden enbor guztiak auzo lurretatik aterata daude eta surtarako bidean hartu ditu Gorritik «kale-tarrek basoa zeinen den basati eta izugarri ikus dezaten».

Atzo prentsaren aurrera egin-dako agerpenean, Gorriti Fermin Leizaolarekin batera azaldu zen. Aranzadiko Etnografia Saileko lehendakari denak adierazi zuenez, Gorriti «bere herriarekin engaiatu den gizona da, eta oroz gainetik bizi den bailaratik edan duen artista».

Hautzaroaren oroiminak bultzatu du Gorriti. Objektu funtzional horien guztien azpian bizitzaren beharrak eragindako mundu bat dago; ezer gutxi alferrik galtzen dueneko; naturako indarrak eta gaiak eguneroko bizitzan funtzio propioa duteneko; une oro birziklatzen den sistema oinarrian duena. Bizitzaren zikloa osatzen duena. Egunerokotasunetik haratago, mundu ikuspegi bat dago, iradokorra, naturarekin harremanetan sartua, sineskeriei eta kristautasunaren aurreko pentsamenduari lekua gorde diena. Gorritik mundua da San Telmon

dagoena, milaka urte atzeragoko garaiekin bat egiten duena, baina aldi berean gaurkoa dena.

«Egurra besterik ez dut ikusi» dio Gorritik, lehengai horrekiko duen harremana azaltzeko asmoz. Hamalau urte besterik ez zituela ekin zion arotz lanbidea ikasteari eta gaur egun hori du bizibidea, artisautzaren eta ar-

tearen muga labainkorretan aspaldian abiatu baitzen. Beti izan du mendia, baserri giroa erreferentzia, aitarekin ume zela —Betelu inguruetako baso goarda— hariztietan ibiltzen hasi zenetik. Zaletasuna, ohitura, bizidide du gaur egun. «Azken finean hautzaroaren oroiminak bultzatzen nau horretara». X

Bizkaiko industri paisaiei buruzko erakusketak zikloa abian

■ Pintura eta argazki erakusketak tartekatuko dira 'Industri paisaiak' ekimenean

M. Arregi / Bilbo

ERAKUSKETA ziklo berezia jarri du martxan Bizkaiko Diputazioko Kultura Sailak *Industri paisaiak* izenburupean. Pintura eta argazki erakusketak tartekatuko dira datorren urtean zehar iraungo duen ekimen honetan. Bernardo Atxagak ipuin bat idatzi du gaiaren inguruan.

Francisco Aliseda pintoreak estreinatu du zikloa. Bere lanak dagoeneko ikusgai daude Bilboko Foru Artxibategiko erakusketak aretoan. Koadroak Bizkaiko indutrigune nagusian zehar egindako bidaia modukoak dira. Nerbioi ibaiaren bideari jarraituz, besteak beste, AHV, Gallartako meategiak eta Etxebarriko paisaiak jasotzen dituzte.

Iñaki Bilbao eta Jose Maria Lazkano artisten lanek hartuko dute Alisedaren lekukoa, eta 1996an zehar horien erakusketak izango dira ikusgai *Industri paisaiak* zikloaren barruan.

Era berean, Bizkaiko paisaiaren zati izan diren industri eraikuntza biren bilduma grafiko eta literarioa kalera-tuko du aurki Bizkaiko Diputazioak. Urtarrilean hasiko da katalogo moduko argitalpen hauek kaleratzen. *Karola garabia* izango da lehen argitaratuko dena. X

oskorri & Maskarada

"landalan"

Egunkaria -ren laguntzaz

LAUDIO LANUZA KIROLDEGIAN

Abenduaren 30ean, larunbatarekin - Arratsaldeko 8'30etan.